

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри

міжнародної економіки та туризму

Протокол № від « » 2017

Зав. кафедри

О.Б. Чернега

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

«ІНСТИТУТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ»

Кількість кредитів ECTS 6

Розробник:

Дорофєєва Х.М. ст. викладач кафедри
міжнародної економіки та туризму, к.е.н.

2017 - 2018 навчальний рік

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова / вибіркова дисципліна	Обов'язкова
Семестр	2-й
Кількість кредитів	6
Загальна кількість годин	180
Кількість модулів	1
Лекції, годин	36
Практичні/ семінарські, годин	36
Лабораторні, годин	
Самостійна робота, годин	108
Тижневих годин для денної форми навчання:	10
аудиторних	4
самостійної роботи студента	6
Вид контролю	екзамен

2. Мета та завдання дисципліни

Мета - формування системи теоретичних знань щодо особливостей та механізмів регулювання економічної діяльності в рамках конкурентної політики ЄС і практичних навичок з аналізу закономірностей розвитку конкурентної політики ЄС в умовах глобалізації.

Завдання - вивчення історичних умов та причин створення інститутів ЄС, еволюції їх форм, цілей, функцій, повноважень, норм і правил діяльності; інституційного устрою та функцій інститутів ЄС; етапів та процедур ухвалення рішень ЄС; формування системи знань з особливостей і складових конкурентної політики ЄС, її принципів, правил, законодавчих норм, форм і методів реалізації; оволодіння принципами та інструментами регулювання конкуренції в ЄС на макро- та мікрорівнях; набуття вмінь оцінювати ефективність реалізації і перспективи розвитку конкурентної політики ЄС в умовах глобалізації за її основними напрямками; оволодіти навичками з аналізу закономірностей, тенденцій розвитку, особливостей формування, розвитку й регулювання конкурентної політики ЄС.

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	У тому числі			
		л	п/с	лаб	сам. робота
1	2	3	4	5	6
Модуль-1					
Змістовий модуль 1. Інституційний механізм Європейського Союзу					
Тема 1. Основні та допоміжні інститути Європейського Союзу.	30	6	6		18
Тема 2. Основи діяльності «інституційного механізму» ЄС.	30	6	6		18
Разом за змістовим модулем 1	60	12	12		36

Змістовий модуль 2. Особливості регулювання економічної діяльності в рамках конкурентної політики ЄС.					
Тема 3. Спільна конкурентна політика ЄС: сутність, складові, напрями реалізації, органи регулювання.	30	6	6		18
Тема 4. Особливості регулювання конкуренції в ЄС, джерела конкурентного права ЄС, правила конкуренції.	30	6	6		18
Тема 5. Антиконтурентні угоди, зловживання домінуючим становищем та контроль за концентрацією.	30	6	6		18
Тема 6. Державна допомога: сутність, види, особливості надання.	30	6	6		18
Разом за змістовим модулем 2	120	24	24		72
Усього годин	180	36	36		108

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема заняття	Кількість годин
1	Семінар запитань і відповідей Основні та допоміжні інститути Європейського Союзу.	6
2	Семінар запитань і відповідей Принципи діяльності та правові основи «інституційного механізму» ЄС.	6
3	Семінар із вирішенням практичних задач Особливості застосування конкурентних норм ЄС до підприємств, держав	6

4	Семінар із вирішенням практичних задач Запобігання, обмеження або викривлення конкуренції та особливості надання державної допомоги.	6
5	Семінар – розгорнута бесіда Антиконкурентні угоди, зловживання домінуючим становищем та контроль за концентрацією.	6
6	Семінар – розгорнута бесіда Державна допомога: сутність, види, особливості надання	6

5. Індивідуальні завдання

- 1 Виконати аналіз інструментів та особливостей регулювання конкуренції в ЄС в одній з галузей або в певній країні ЄС (за узгодженням з викладачем).
- 2 Підготувати доповідь щодо практики застосування конкурентних норм ЄС до держав або підприємств (за узгодженням з викладачем).
- 3 Підготувати есе на тему «Вплив спільної конкурентної політики ЄС на розвиток економіки країн ЄС».
- 4 Виконати аналіз законодавчої основи діяльності одного з основних або допоміжних інститутів ЄС (за узгодженням з викладачем).

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Вид та тема занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Змістовий модуль 1. Інституційний механізм Європейського Союзу			
Семінар запитань і відповідей Основні та допоміжні інститути Європейського Союзу.	18	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: загальна характеристика «інституційного механізму» ЄС; основні інститути ЄС; органи ЄС; агентства ЄС. Джерела [1-2, 6, 8, 13-14] 2. Самотестування. 3. Підготовка до понятійного диктанту.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та написання понятійного диктанту
Семінар запитань і відповідей Принципи діяльності та правові основи «інституційного механізму» ЄС.	18	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: принципи ЄС та правові основи співробітництва та формування «інституційного механізму» ЄС; еволюція розвитку «інституційного механізму» ЄС за Договорами ЄС; сутність інституційної реформи за Лісабонським договором; ухвалення рішень ЄС: етапи політичного процесу, особливості процедури співпраці, вироблення спільної позиції та правотворчості. Джерела [1-2, 6, 8, 12-14, 19] 2. Самотестування. 3. Підготовка до понятійного диктанту.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та написання понятійного диктанту
Разом змістовий модуль 1	36		
Змістовий модуль 2. Особливості регулювання економічної діяльності в рамках конкурентної політики ЄС			
Семінар із вирішенням		1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: особливості світового розвитку державного регулювання конкуренції; сутність,	

Вид та тема занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
практичних задач Особливості застосування конкурентних норм ЄС до підприємств, держав	18	особливості, складові та напрями реалізації спільної конкурентної політики ЄС; принципи та правила спільної конкурентної політики ЄС; інститути та органи регулювання конкурентної політики ЄС. Джерела [1, 3-4, 5, 9, 14-16, 20] 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом визначення стилю управління підприємств ЄС та особливостей регулювання їх діяльності з боку наднаціональних інститутів.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, вирішення практичних задач.
Семинар із вирішенням практичних задач Запобігання, обмеження або викривлення конкуренції та особливості надання державної допомоги.	18	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: джерела конкурентного права ЄС; реформування системи конкурентного права ЄС; зміни та нововведення щодо конкурентної політики за Лісабонським договором; дії, які мають вплив на конкуренцію» за конкурентним правом ЄС; правила конкуренції, що застосовуються до приватних підприємств; застосування конкурентних норм ЄС до публічних підприємств; особливості застосування конкурентних норм ЄС до держав; правила застосування конкурентних норм: порушення заборони, звільнення, процесуальні повноваження та розподіл юрисдикції. Джерела [1, 3-4, 5, 9, 14-16, 20, 22-24] 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом визначення передумов дій і рішень федеральної антимонопольної служби щодо тієї або іншої ситуації на ринковому середовищі.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, вирішення практичних задач.
Семинар – розгорнута бесіда Антиконкурентні угоди, зловживання домінуючим становищем та контроль за концентрацією.	18	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: поняття підприємства, антиконкурентної угоди та обмеження конкуренції; санкція за порушення заборони: автоматична недійсність; звільнення від заборони; застосування правил конкуренції ЄС до прав інтелектуальної власності; зловживання домінуючим становищем; критерії рівня концентрації в ЄС. Джерела [1, 3-4, 5, 9, 14-16, 20, 22-24] 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей
Семинар – розгорнута бесіда Державна допомога: сутність, види, особливості надання	18	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: політика ЄК щодо імплементації законодавства ЄС у сфері надання державної допомоги; поняття та критерії визначення державної допомоги; державна допомога на інвестиційні потреби; державна допомога в загальних інтересах ЄС; допомога окремим галузям; процесуальні норми щодо надання і повернення державної допомоги. Джерела [1-3, 5-8, 12, 15] 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей
Разом змістовий модуль 2	72		
Разом	108		

7. Результати навчання

Знати правові засади побудови і функціонування інститутів ЄС; структуру органів і

1	агентств ЄС, сфери їх діяльності; основні напрями та інструменти регулюючих ринку політик, що реалізують інституту ЄС.
2	Вміти визначати чинники, напрями і проблеми розвитку інститутів ЄС.
3	Вміти аналізувати положення основних договорів та напрямими діяльності інститутів ЄС.
4	Вміти оцінювати окремі механізми та інструменти конкурентної політики ЄС

8. Форми навчання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота (підготовка презентацій, рефератів, самостійно опрацювання додаткових питань за наведеним переліком літератури).

9. Методи оцінювання

Письмовий екзамен.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення екзамену: на протязі семестру (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю - екзамену (50 балів);

Оцінювання протягом семестру

№ теми практичного заняття	Вид роботи/бали					
	Тестові завдання	Задачі, завдання, кейси тощо	Обговорення теоретичних питань теми	Індивідуальне завдання	ПМК	Сума балів
Змістовий модуль 1						
Тема 1	2		3			5
Тема 2	2		3			5
Разом за змістовий модуль 1	4		6		10	20
Змістовий модуль 2						
Тема 1	2	2	1			5
Тема 2	2	2	1			5
Тема 3	2		1	2		5
Тема 4	2		1	2		5

Разом змістовий модуль 2	8	4	4	2	10	28
Разом	12	4	10	4	20	50

Оцінювання студентів при проведенні екзамену з використанням комп'ютерної програми «MyTest»

Оцінка на підсумковому контролі складається з двох елементів:
 0-40 балів - теоретична частина (тестування);
 0-10 балів – практична частина (розрахункове завдання).

Набрані бали за виконання теоретичної та практичної частин сумуються. Сума складає загальну кількість балів, отриманих за екзамен.

Теоретична частина екзамену включає тестові завдання (40 тестових завдань).

Оцінювання тестових завдань (40 тестових завдань по 1 балу) проводиться на основі інформації, яку надає комп'ютер за результатами тестування (кількість правильних відповідей). Правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в один бал.

Загальне оцінювання теоретичної частини екзамену відбувається шляхом підбиття підсумку або сумування балів, які набрали студенти під час тестування.

Оцінювання результатів виконання практичної частини (1 ситуаційне завдання на 10 балів) здійснюється відповідно до шкали оцінювання практичної частини.

Шкала оцінювання практичної частини	
Сума балів	Критерії оцінювання
10	Завдання виконано у повному обсязі, відповідь обґрунтована, висновки і пропозиції аргументовані, розрахунки правильні, оформлення відповідає вимогам
7	Завдання виконано у повному обсязі, але допущено незначні неточності в розрахунках або оформленні, прийняті рішення недостатньо аргументовані
4	Завдання виконано не менше ніж на 70% при правильному оформленні або не менше ніж на 80%, якщо допущені незначні помилки в розрахунках чи оформленні
0-3	Завдання виконано менше ніж на 70%, допущені помилки в розрахунках чи оформленні, прийняте рішення не аргументовано

Оцінювання студентів при проведенні екзамену без використання комп'ютерної програми «MyTest»

Оцінка на підсумковому контролі складається з двох елементів:
 0-40 балів - теоретична частина (тестування);
 0-10 балів – практична частина (розрахункове завдання).

Набрані бали за виконання теоретичної та практичної частин сумуються. Сума складає загальну кількість балів, отриманих за екзамен.

Теоретична частина екзамену включає тестові завдання (40 тестових завдань). Оцінювання тестових завдань (40 тестових завдань по 1 балу) проводиться на основі підрахунку кількості правильних тестів. Правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в один бал.

Загальне оцінювання теоретичної частини екзамену відбувається шляхом підбиття підсумку або сумування балів, які набрали студенти під час тестування.

Оцінювання результатів виконання практичної частини (1 ситуаційне завдання на 10 балів) здійснюється відповідно до шкали оцінювання практичної частини.

Шкала оцінювання практичної частини

Сума балів	Критерії оцінювання
10	Завдання виконано у повному обсязі, відповідь обґрунтована, висновки і пропозиції аргументовані, розрахунки правильні, оформлення відповідає вимогам
7	Завдання виконано у повному обсязі, але допущено незначні неточності в розрахунках або оформленні, прийняті рішення недостатньо аргументовані
4	Завдання виконано не менше ніж на 70% при правильному оформленні або не менше ніж на 80%, якщо допущені незначні помилки в розрахунках чи оформленні
0-3	Завдання виконано менше ніж на 70%, допущені помилки в розрахунках чи оформленні, прийняте рішення не аргументовано

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
59-30	FX	2, «незадовільно»
0-29	F	

11. Методичне забезпечення

- 1 Електронний конспект лекцій.
- 2 Методичні вказівки з вивчення дисципліни.
- 3 Комплекти індивідуальних завдань.
- 4 Навчальна та наукова література, нормативні документи.

12. Рекомендована література

Основна

- 1 Довідник з європейської інтеграції/ М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, Каф. міжнар. економіки; під ред. О. Б. Чернеги. [Текст] – Донецьк: [ДонНУЕТ], 2012. – 381 с.
- 2 Кондратьев Н.Б. Конкуренция в ЕС: экономика, политика, право. [Текст]. – Кондратьев Н.Б. // Институт Европы РАН. – М.: Рус. сувенир, 2009. – 74 с.
- 3 Коковихин Ю.В. Конкурентное законодательство Европейского Союза. [Текст]. – Коковихин Ю. В. // Конкурентное право Российской Федерации. Учебное пособие под редакцией Н.И. Клейн, Н.Е. Фонаревой. М., 2009. С. 383-401.

- 4 В. Скордамалья Конкурентне право ЄС. [Текст]. – В. Скордамалья, Н.О. Санахметова, С.Б. Мельник // Навчальний посібник. К.: ІМВ КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. – 240 с.

Допоміжна

- 5 ЕС. Основопологательные акты в редакции Лиссабонского договора с комментариями [Текст]-М, 2008.-696 с.
- 6 Алешин Д.А. Современные мировые тенденции развития государственного регулирования конкуренции [Электронный ресурс].// <http://ec.europa.eu>.
- 7 Буряк П. Ю. Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності: навчальний посіб. / Буряк П. Ю., Гупало О. Г. – К. : Хай-Тек Прес, 2007. – 336 с.
- 8 Быковская А.А. Исторические аспекты регулирования ограничительной практики деловой активности[Электронный ресурс]. // <http://www.manage.ru>
- 9 Гладенко О. Лісабонський договір ЄС 2007 року як новий етап еволюційного розвитку права Європейського Союзу // ВІСНИК Центральної виборчої комісії . – 2008. - №1 (11). – с. 73-77;
- 10 Дідківська Л.І. Захист конкуренції в Європейському Союзі та сучасні новації [Текст].// Актуальні проблеми економіки. – 2005. - №9(51). – с. 117-123.
- 11 Право ЕС Кашкина [Текст]. - М.: Проспект, 2009.- 1054 с.
- 12 Право ЕС [Текст]. /ред. Петрова Р.А.2-е вид. К.: Істина, 2009.- 1054 с.
- 13 Марченко М.Н. Право ЭС: Вопросы истории и теории [Текст].-М.:2010.-431 с.
- 14 Копійка В.В. ЄС: історія і засади функціонування [Текст].- К, 2009.-751 с.
- 15 Право Европейского Союза [Текст] / С.Ю. Кашкин и др.; отв. ред. С.Ю. Кашкин.- М.: Проспект, 2009.- 304 с.
- 16 Попадюк Н. Лісабонський договір: нові можливості для євроінтеграції України крізь призму компромісу // Українська правда. – 2008, (29 січня) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/articles/2008/01/29/3358920/>;
- 17 Мельник, О. Державне регулювання розвитку конкурентного середовища. [Текст]. – Мельник О.// Наука молода. -2010.- № 4.-С.5-14.
- 18 Арабей Е. Краткий обзор права конкуренции ЕС. [Электронный ресурс]. – Электрон. текстові дані (633 241 байт). – Режим доступу: <<http://eulaw.ru/content/kratkiy-obzor-prava>>
- 19 Партнерство Європейського Союзу та України. Співробітництво в галузі вищої освіти . [Текст] - К.:КПФ "А-Скрін", 2006 . – 16 с.
- 20 Усе про спільну політику Європейського Союзу [Текст]./ Пер з англ.-К.: «К.І.С.», 2005.- XIV с. - 466 с.
- 21 Стойко Т.Н. Реформирование системы конкурентного права Европейского Союза [Электронный ресурс].//Правоведение. -2006. - № 2. - С. 137 – 141 - <http://www.law.edu.ru>.
- 22 Лучина И. В. Право конкуренции Европейского Сообщества (ЕС): некоторые вопросы практики применения [Электронный ресурс]. // <http://www.lawcenter.ru>
- 23 Толоконников А. Национальный и наднациональный уровни Европейского антимонопольного регулирования // <http://www.rau.su>
- 24 Толоконников А. Правовое регулирование конкуренции в Европейском Союзе[Электронный ресурс]. // <http://www.rau.su>.

- 25 Соколова И. Санкции за нарушения антимонопольного законодательства [Электронный ресурс].// <http://www.konkir.ru>.

Інформаційні ресурси

- 26 Антимонопольная политика и законодательство европейского Сообщества о свободе конкуренции [Электронный ресурс].// <http://www.eulaw.edu.ru>
- 27 Договір про заснування Європейського співтовариства (консолідований текст з урахування Ніщських змін) [Електронний ресурс]. – Електрон. текстові дані (617 984 байт). – Режим доступу: <http://eulaw.edu.ru/documents/legislation/uchred_docs/evr_soob_nice.htm>
- 28 Звіти Єврокомісії по конкуренції на офіційному сайті [Електронний ресурс]. – Електрон. текстові дані (63 156 байт). – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report>
- 29 Матеріали Асоціації європейських досліджень (АЕВДОС) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://europa.eu.int>
- 30 Директорат «Конкуренция» [Електронний ресурс]. – Електрон. текстові дані (77 821 байт). – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/dgs/competition/directory/organi_en.pdf>
- 31 Офіційний журнал Європейської комісії [Електронний ресурс]. – Електрон. текстові дані (5 474 байт). – Режим доступу: <<http://eur-lex.europa.eu/en/treaties>>
- 32 Офіційний сайт Європейської Комісії з питань конкуренції [Електронний ресурс]. – Електрон. текстові дані (35 227 байт). – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/competition/index_en.html>
- 33 Офіційний веб-сайт офісу Європейської економічної комісії ООН [Електронний ресурс] // Режим доступу: <<http://www.un.org/ru/ecosoc/unece>>.
- 34 Офіційний сайт ЄС: нормативна база [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/proportionality_en.htm;
- 35 Офіційний сайт ЄС: компетенції ЄС [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://ec.europa.eu/ireland/about_the_eu/competences/index_en.htm